

Janez Juvan

(szlovén)

A REGGEL

Magamban
kószálok éjszaka.
Asztalokról az esti
gyümölcsöket leszedték.
A lábam előtt elnyúló
vidéken megnő a csend,
mint a feketéllő fenyér,
ami sohasem hoz gyümölcsöt.

Csapatba verődnek a fák
a vész|óslón
töprengő erdőben.
Almaim íze keserű,
akár a tóparti moháé.
Halántékomon lüktető hús áram
szuoksötét űr
nyel magába.

Távolabb az erdő túloldalán
felkomorló sziklák közül
hószőrű nyulacska
emelkedik, a reggel.

Tágranyilt szemei
pirosanak.

JÚNIUS

Ünneplőbe bújt réten
egy fa ismerősként köszönt.
Hószárnyú lepkék
szalagot
kötnék a rét hajába.
S míg nézed,
attól rettegsz,
hogyan az éjszakák
becsukják őket
az erdőszéli elhagyott
hangyaboly celláiba.

(Kerék Imre fordításai)

Radu Tucelescu

(román)

TALÁLD KI, HOVÁ MEGY A BUSZ

A kékes délutánt ólmos eső csöppjei barázdálták. A busz erősen von-
szolja fémtestét, nyögését elfojtva minden kanyarnál. A legtöbb ülés
foglalt. Egyetlen személy áll, közel az ajtóhoz, a vastag ablakkal takart
buszvezetői fülke mellett. A kocsi üvegére a most érkezett cirkusz plakátját
ragasztották rá ferdén. Az álló személy jellegtelen ábrázatú férfi, egyike
azoknak, akik folyton észrevétlenül vonulnak el és akik nem is igyekeznek
kitűnni. Most hátat fordít az ülőknek, arcán széles mosolya akár közepes
színésze is lehetne, unott közönség előtt. Kissé ittasnak látszik. Az ülők kö-
zömbös pillantást vetnek felé. Leverte őket a monoton eső, a napi munka
fáradtsága.

- Én ismerem magát! - tör ki hirtelen a férfi, még szélesebbre húzva
száját, mutatójával egy ülés felé mutatva. - Ne haragudjon, ilyenek va-
gyunk mi, ingázók. Én is ingázom, és maga szintén. Minden reggel látom
magát. Ma piros pulóverben van. Kissé hűvös a idő, az igazat megvallva.
Ilyenek vagyunk mi ingázók, már ne is haragudjon. Hamar összebarátko-
zunk. Maga is hangosan beszél, akár egy igazi férfi. Bevásárolni volt, nem?
Elég fárasztó dolog még effélékkel is foglalkozni, nemde?

A kérdezett csodálkozva nézi. Mosolyfélét rajzol arcára, mely nem iga-
zolja, de nem is cáfolja a hallottakat.

- Ó, hát maga is ingázik - folytatja tovább a férfi, és mutatójával egy
másik ülés felé bök. Maga reggel folyton álmos, már ne is haragudjon
érte. Ez a mi formánk. Viccelődünk. Az asszonyoknak sokkal nehezebb.
Gyerekevelés, mosás, főzés. Na, mit tehetünk. De ne haragudjon meg.
Láttam, maga néha túl szomorú, hol ezért, hol azért. Az élet dolgai miatt.
Ma csinos ruhát visel. És magát is ismerem.

A férfi egyre több lendülettel és jókedvvel szól mindenkihez, egyre több
részletet idéz, és folyton elnézést kér merészségéért. A homlokráncok itt-ott
kiszimulnak. Egyeseket mulattat a helyzet. Mások kissé nyugtalanabbnak lát-
szanak. Senki sem határozta még el, hogy belebonyolódik-e az álló férfi ál-
tal felkínált értelmetlen dialógusba, a férfi meglehetősen dülöngél, folyton
cserélgeti kezeit a fém kapaszkodórúdon, és szaggatott mozgással rázza az
épp szabad kezét. A családi gesztussal kezelték közül egy sem mutatta je-
lét annak, hogy ő ismerné az illetőt valahonnan. De most mindenki követ-
te szemével, hogy a busz nem állt meg egyetlen állomáson sem. S ha va-
laki felállt volna, hogy figyelmeztesse a buszvezetőt, észrevehette volna,
hogy a kormányánál nem ül senki.

(Szkafkay Attila fordítása)

Dubravka Ugresic

(horvát)

A FOLYAM-REGÉNY FORSZÍROZÁSA*

Hát ezért szeretem én Amerikát - magyarázta élénken Pipo Marcnak,
amíg a Csörgő felé haladtak. - Te lehetsz ott ez is, az is, bármi... Mondjuk,
elmész Rockspringsbe, Texasba, aztán egy highway-menti McDonaldsban
helyezkedsz el, megunod, elugrasz Long Beach-be, Kaliforniába, ott
búvárhalász-oktató leszel, megunod, elhúzol Aspenbe, Coloradóba, ott
síoktatóként melózol, aztán vitorlát bontasz, továbbmész Greenvillébe,

* (Regényrészlet)

Smithvillébe, Connellsvillébe, ha kell a mitikus Tombstonébe, itt is tele lesz a hócipőd, és már New York-ban vagy, Greenwich Village-ban, mondjuk Bleecker Street, ahol az íróasztalod van. - mondta mindezt Pipo olyan nagy beleéléssel, mintha maga is Texason, Kalifornián és New York-on keresztül ruccant volna át Zágrábba, ide a Csörgő elé, hogy bedobjon egy felest.

Én nem Greenwich Village-ban lakom, hanem Brooklinban - mondta Marc.

- Na jó, nem fontos, az a lényeg, hogy kapiskálsz, amit mondani akarok?

Kapiskálsz - mondta Marc. - De hát te is lehetsz ez is, az is, bármi...

Nem lehetek! - vágta rá elszántan Pipo. - Amiről én beszélek neked az valamilyen általános energiával van összefüggésben, nem pedig egyéni választással, láttam én már ezt a filmekben, hétköznapi energia, ha kapiskálsz, amit mondani akarok? Nálatok minden pattog, zizeg, klap-pol... Felpattintod a fémkarikát és a legközönségesebb sörös doboz is erről az energiáról árulkodik! Psszz!! Kapiskálsz? Elég csak egy kicsit megnyomni a *Big Mac*-et, abban aztán van ruganyosság! A hasáburgonyátok is pattog és ropog! Aztán a *Kentucky Fried Chicken*, ínycsiklandozó, arany-sárga és porhanyós, több abban a szexepil, mint mondjuk egy darab... mondjuk, abban a vöröshajúban, ott átellenben... Nálatok, öreg, mindenki tornázik, mindenki kocog, mindenki rugózik, minden feszes, minden erekciós állapotban... Amerika egy hatalmas jójó, egy adrenalin perpetuum mobile, egy grandiózus, megszakítás nélküli orgazmus... Kapiskálsz? Neked itt nem lehet ilyen gyorsulásod, itt más energia van, más mozdulatok. Olyan ez, mint a nagyképernyős színes televízió és a kisképernyős, fekete-fehér közötti különbség... Mellesleg, nézz körül...

Pipo tekintetével átkarolta azt a fiatalokból álló csoportot, akik a Csörgő előtt ácsingóztak, a hondákra és a kawasakikra támaszkodva fecserésztek, hunyorogtak a napon, mint a fiatal gyíkok, és egyikük sem mutatott semmi hajlandóságot arra, hogy egy tapodtat is elmozduljon onnan.

- És mit csinálnak ezek itt? - kérdezte Marc, akit Pipo véleménye Amerikáról szemmel láthatóan nem ösztönzött feleletre.

- Vernyognak és lógatják a belüket - hangzott Pipo rövid válasza.

- Én is vernyognék és lógatnám a belemet! Ez aztán az írónak való élet! - mondta lelkesen Marc és legurította a felesét.

- Mint Harlemben - mondta Pipo, aki sohasem volt Amerikában. - De én inkább a Harlemben s nem itt vernyognék és lógatnám a belemet. Kapiskálsz a különbséget?!

- Nem - mondta Marc őszintén.

Pipo zavarba jött. Ő sem tudta megmagyarázni. Talán a film és az élet közötti különbség miatt volt ez így. Nem Pipo volt a hibás abban, hogy a filmeket a Zágráb Moziban nézte, nem pedig, mondjuk, Bronxban, s most természetes volt, hogy Bronxról ábrándozott, s nem arról, hogy a Csörgő előtt áll és felest iszik.

- Megyünk? - kérdezte Marc Pipótól.

Hová?

- Egy másik helyre! Azt mondtad, hogy nálatok ez a szokás.

S amíg a Gödör felé haladtak, Pipo elérzékenyülve gondolt arra, hogy valahogy hirtelen szerette meg ezt az amcsit, és belső vágyat érzett, hogy magáról meséljen neki. Menet közben gondolatban hálával gondolt anyjára, aki angol óvodába járatta, nyelvrákra és tanfolyamokra küldte. Kösz, mami, suttogta magában Pipo.

Öregem, neked fogalmad sincs - folytatta Pipo, de most már a Gödörben, a negyedik feles közben -, hogy én hogy buktam az *on the road*-prózára. Tudod, én akartam a mi Kerouacunk lenni. Tudod, fogod magad elindulsz a *roadra* és letojod...! Hiába próbáltam, nem ment. Nálunk egyáltalán nincsenek *roadok*, meg aztán a fityómban hogy is élvezhetném mindezt! Ráadásul merre is induljak? Viroviticára?! Kapiskálsz a különbséget?

Kapiskálsz - mondta bizonytalanul Marc. Bizonyára fogalma sem

Nino Nikolov versei

(bolgár)

KÖZELSÉG

Olyan pokol a nap,
mely félig még az Édenben hevül
Titokba zárt és különös
az éj.

Elvette sokszínű világomat.

A mély

sötétben itt hagyott

a végtelennel, egyedül.

SZENVEDÉLYEK

Vadász a test volt.

Törvénytudó a lélek.

Évszázad ez az ember,

de annak örökléte is.

Nem a jövőbe nem látunk:

a leszámolás kései.

Véres örökséget hord

szüksős világunk.

HAZA

Felhőtlen égből sújt le:

villámod felragyog.

Nyugalmas naplemente

tépi föl sebeinket.

Almunkból az óceánon túl

is fölriasztasz minket.

Így érsz utól te

akárhol is vagyok.

(Czigány György fordításai)

Szymborska, Wislawa

(lengyel)

SEMMI KÉTSZER

Semmi kétszer nem történik,
nem történhet. Ezért végül,
gyakorlatlan megszületünk
és meghalunk rutin nélkül.

Bárha rossz diákok volnánk,
s lenne buták közt a helyünk,
ismételni sosem fogjuk
elmúlt nyarunk, elmúlt telünk.

Ismétlődni nem fog nappal,
két azonos éjjel sincsen.
Nem lehet két csók egyforma,
szemed fénye omló tincsen.

Tegnap mikor a te neved,
mellettem kimondták este,
olyan volt, mintha egy rózsza
ablakon át földre esne.

Ma, amikor együtt vagyunk,
arcom elfordítom tőled.
Rózsza? Milyen is a rózsza?
Virágnak, vagy kőnek véled?

Miért, hogy ti nehéz órák
félelemmel telve jártok?
Vagytok - így elmúlni törvény,
ez gyönyörű - elmúlástok.

Mosolyogva, kéz a kézben,
megegyezésünkben hisznek,
pedig különbözők vagyunk,
mint két cseppje tiszta víznek.

(Cséby Géza fordítása)

volt arról, hogy mi az a fityó meg Virovitica, de Pipo olyan tüzzel beszélt,
hogy Marc sajnálta volna megszakítani.

- Aztán van itt még egy dolog... folytatta Pipo - nálunk egyáltalán
nem létezik az *ich*-forma. Persze, vanni van, de ritka...

- Mi az az *ich*-forma? - kérdezte Marc tanácstalanul.

- Amikor első személyben írsz...

- Kapisgálom. Én mindig első személyben írok...

- Haver, nekem akarod te ezt megmagyarázni. Tudom én azt, nagyon
is jól tudom. Nálunk az ilyen prózából alig van. Én például nem írhatom le
olyan elegánsan, mint az öreg Kurt Vonnegut azt a mondatot, hogy *Én csak
egy emlékeiben élő Cape Cod-i öreg muksó vagyok, aki Pall Mall-t szív.*
Kapisgálsz?! Ha én azt írnám le, hogy *Én csak egy viroviticai öreg krapek
vagyok, aki Drávát szív,* hát mindenki röhögne... - mondta Pipo és
legyintett a karjával, mintha csak egy legyet hajtana el. Bizonyára akarva-
akaratlan példálózott folyton ezzel a Viroviticával.

- ... Az illúzió ballonja itt azonnal szétpukkan, ebben van a bibi -
folytatta.

- Kapisgálom - erősítette meg automatikusan Marc.

- Vagy ha azt írnám le, hogy Ma a *Gödörben Feróval találkoztam*
mondta Pipo az éppen arra elhaladó Pero láttán egy kézlegyintéssel -,
egész Zágráb azon törné a fejét, ki is az a Pero, a végén pedig rájönne,
hogy a Pero éppen ők maguk. Kapisgálsz? Mi alsóbbrendűségi komple-
xusban szenvedünk. Mi provinciálisak vagyunk. De amikor Vonnegut be-
dobja az első személyt, és mindent olyan bensőségesen, önéletrajzi jelleg-
gel mesél el, az meggyőzően és jól hangzik, egészen másként, mint amikor
én írom le azt, hogy ma a Peróval találkoztam.

Talán egyedül Vonnegut számára volna érdekes, hogy ha olvasni tudna
engem, hogy én, Pipo, ma Peróval találkoztam... - Megérezve talán, hogy
róla van szó, az illető Pero még egyszer elhaladt mellettünk, Pipóra bámult,
és Pipo még egyszer intett neki...

- Azt hiszem, Kurtnak ez érdekes volna - mondta Marc. - Hallod-e,
menjünk valami új helyre?

Pipo és Marc a Gundulic utcán haladtak az Ilica felé. Betértek a Corso
Kávéházba és egy-egy felest rendeltek. Pipo úgy érezte, hogy alaposan
felspannolódott, és képtelen lelőni magát...

Aztán van itt még egy dolog - folytatta -, tudod-e, mennyi
szocrealizmus van még itt?! Persze, amolyan... tudatalatti? - mondta, majd
körülnézett, mintha a szocrealizmus ott settenkedne a háta mögött és a
tarkóján pihegne.

- Ez jó - mondta Marc lelkesen. Én is szocrealista vagyok. Csakhogy
abból a rondább fajtából való.

Ne szívass!?

De biz'a.

Hát mit csinálsz? Úgy érte, mi az, amit csinálsz?

Az életet írom le. Részleteiben. Ronda egy dolog... Sötét... dünnyög-
te Marc.

Szóval te olyan vagy, mint egy szemétkosár? - szólt élénk érdeklődés-
sel Pipo.

Pontosan, eltaláltad! Az utolsó könyvemnek is éppen ez a címe: Sze-
métkosár!

Fenomenális! - mondta irigykedve Pipo. - Látod, éppen ezt akarom
bemagyarázni neked egész idő alatt! Nektek már mindenetek megvan!
Kapisgálsz, éppen erről van szó, ez ám az ország!

- Ahá! Én ezt szeretem... - vágott közbe Marc.

- Mit? Saját hazádat?

Persze, a saját hazámat is...

- Te nem vagy normális. Senki sem szereti a saját hazáját. A saját haza
éppen azért van, hogy az ember ne szeresse. Kapisgálsz?

Nem - mondta Marc.

Ez komplex dolog, valami olyan, mint az anya-fiú kapcsolat...

De én szeretem az anyámat! - mondta Marc.

Nem kapisgálad ezt te, öregem... - legyintett Pipo.

- Na jó, de te miért nem szereted a hazádat, úgy értve, a saját hazádat...?

- Mondtam neked, hogy ez komplex dolog - mondta Pipo és zavarba jött... - Mert hagyma- és csevapcsicsaszagú...

Marc Pipára meredt, olyan hosszan nézte, hogy Pipának ez már-már kellemetlen volt, aztán érthetően így szólt...

- Én éhes vagyok...

(Lukács István fordítása)

Radu Tuculescu

(román)

TURISZTIKAI LÁTVÁNYOSSÁGOK

A váltóőr megköszörülte a torkát, kissé összevonta a szemöldökét, tüdejét teleszívta levegővel, és méltóságteljesen így szólt:

- Amint maguk is láthatják, a kép egyenesen sokkoló hatású. Épp azon a reggelen voltam szolgálatban. Abban a vasúti őrházban, melyet már lát-nak, s egyszerűen csak pokoli lármát hallottam, mintha özönvíz előtti dúvadak csikorgatták volna fogukat. Gyorsan kiléptem a házból és azt láttam, amit most maguk. Csak akkor még folyt a kőolaj a fekete szörnyetegből. Most már kiürült. De itt már nem fog kihajtani a fű meg más növény sem.

Egy évvel ezelőtt a falu szélén történt vasúti baleset. Szerencsére nem követelt áldozatot. Az történt, hogy néhány kőolajjal teli tartálykocsi kiugrott a sínről, és legurult a fűbe. A hír, mint ahogy a hírek általában szoktak, hamar elterjedt, s a mindezeidig ismeretlen faluvége egyszerre ismert lett az egész országban. A turisták egyre többen szakították itt meg útjukat, vonzotta őket a felborult tartálykocsi tetemszerű látványa és a körülötte levő fekete iszap. A vasúti őrház mellett időközben a felhajtható árusítóasztalok is megjelentek, melyeken furulyát, nemzeti motívummal díszített táskácskákat, gombokat, kalapocskákat, hamutartókat és a vidék jellegzetes emlékeit lehetett megvásárolni. Ezenkívül sört lehetett inni és rostonsültet habzsolni.

- Ha nem lett volna itt ez a dobozocska - folytatta a váltóőr a tartálykocsik a házra zuhantak volna, oda ahol én is tartózkodtam, és porrá zúzott volna. Szerencse, hogy itt végződik a falu, és innen tovább már nincs egyetlen ház sem, másképp ki tudja, mekkora katasztrófát idézett volna elő. Elárasztotta volna az emberek kertjét a kőolaj, és ott már nem nőtt volna ki semmi.

- Jó, jó - szakította félbe egy turista - de senki sem jön, hogy felemelje innen?

- Hát, majd jön, majd jön - mondta a váltóőr, szavait megnyújtva - de ehhez egy különleges darura van szükség, amilyent csak a központban találni. Majd küldenek valamikor...

A váltóőr titokban arra vágyott, hogy ez a valamikor egyre később jöjjön el. Mindenesetre elhatározta, hogy abban a pillanatban, mikor a tartálykocsit elviszik, felhagy a foglalkozásával, és elvégez egy idegvezetőtanfolyamot.

(Szlafkay Attila fordítása)

Kesik, Stanislaw

(lengyel)

ELTÉKOZOLT AJÁNDÉK

Adtál tüzet
széles láthatárt
és mosolyt.

Adtál keresztet is
rózsafüzért meleg gyöngyökből
és reményt.

Adtál illatos füstöt
s munkához két kezét
s kerek nyugalmat esteken.

Túl sokat adtál
még nem jutott idő
átgondolásukra.

BENNED

Vízese vérednek,
belézuhanam
Hullázmzott az égbolt
Réveteg csillagok
- maradtak
Hátamon?!

Zdun, Slawomir

(lengyel)

MÁR NEM TUDOM

már nem tudom kedves
mit mondjak neked
olyan nagy a csend

már nem tudom kedves
látom-e arcod
e nagy ködön át

már nem tudom kedves
elalszom-e
álmokkal hátam mögött

már nem tudom kedves
mit tegyek az ajándék magánnyal
mit tőled kaptam hirtelen.

(Cséby Géza fordításai)